

Пришедько І.Д., студент

Науковий керівник: Скок О.С., к.ю.н.,

викладач кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету

(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ)

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРИТЯГНЕННЯ ДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА УМИСНЕ ВБИВСТВО МАТІР'Ю СВОЄЇ НОВОНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ

Актуальність даної теми полягає в тому, що проблема відповідальності за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини зумовлена специфічними обставинами його вчинення та особою потерпілого. Увага наукової спільноти до проблем кримінальної відповідальності за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини багато в чому зумовлюється не лише реформуванням кримінального законодавства, а й розвитком медичної науки. Проблемні аспекти даної теми, на сьогоднішній день, набувають ще більшої актуальності не тільки для вітчизняної науки, а й на міжнародному рівні.

Так, метою даного дослідження є аналіз чинного законодавства зарубіжних країн у контексті притягнення до кримінальної відповідальності за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини.

Теоретичні підвалини питань кримінально-правового захисту життя людини від злочинних посягань закладено в працях українських і зарубіжних науковців: Д.С. Азарова, М.К. Аніянца, Ю.М. Антоняна, М.І. Бажанова, В.І. Борисова, С.В. Бородіна, Я.М. Браїніна, В.О. Глушкова, А.П. Гріндорфа, В.К. Грищука, К.І. Грубової, П.С. Дагеля, М.І. Загороднікова, А.Л. Карасової, М.Й. Коржанського, В.М. Кудрявцева, О.Б. Кургузкіної та ін.

Історична пам'ять зберегла закони, що карали за вбивство. Серед злочинів проти особи, такі посягання завжди посідали перше місце. Проте, слід

зазначити, що вбивство новонародженої дитини – це один з тих злочинів, до якого неоднорідно ставилися у різні епохи. Це зумовлювалося протиріччями у поглядах на суспільну небезпечність зазначеного діяння на різних етапах розвитку суспільства.

Як визначає Семенюк І.С. вбивство новонародженої дитини визнавалося злочином пізніше, аніж інші види вбивств [1, с. 64].

Так, на сьогоднішній день в Англії за законом 1922 р. «Infanticide Act», зі змінами, вбивство матір'ю під час пологів або в післяпологовий період дитини, розглядається як привілейований склад злочину та карається як «manslaughter», тобто як менш тяжке.

Більш суворо воно каралося у випадку, якщо суд не знайшов у стані матері розладу «душевної рівноваги». Вбивство новонародженої дитини, що вчинене із «злим передумислом», розглядалося як тяжке вбивство. На думку К. Кенні, йдеться про такий злий передумисел, який, не будучи наочним, тим не менш вбачається із обставин справи. Так, обвинувачена жінка залишила свою новонароджену дитину, сховав її під листям у саду. У той час в Англії було багато хижих птахів, отже коршун своїми кігтями заподіяв дитині поранення, що потягли смерть. Матір дитини була визнана винною у вчиненні тяжкого вбивства та покарана стратою [2, с. 43].

Суттєвою особливістю англійського кримінального права є те, що потерпілою може бути не лише новонароджена дитина, але й дитина до 12 місяців. На цій підставі суб'єктивний стан матері-вбивці трактується дещо по-іншому. Саме це дозволяє кваліфікувати цей злочин як привілейований склад [3, с. 159].

Для попередження цих злочинів й було видано Закон про охорону життя дітей 1929 р., відповідно до якого особа, винна у тому, що з метою позбавити життя дитини, яка могла б народитися живою, умисною дією позбавила життя дитину раніше, аніж вона почне самостійне існування від матері, підлягає покаранню каторжними роботами безстроково (на сьогодні після скасування каторжних робіт як виду покарання – тюремним ув'язненням) [3, с. 160].

За законодавством США кожний штат має своє кримінальне законодавство, яке існує поряд з федеральним, кримінальні кодекси окремих штатів відрізнялися юридичною технікою, часто відсутністю кримінально-правових дефініцій, протиріччями. Все це зумовило необхідність проведення реформи кримінального права.

Так, КК штату Нью-Йорк 1957 р. не передбачав самостійної кримінально-правової норми щодо відповідальності за дітовбивство. Відповідальність за цей злочин встановлюється у ст. 125 Глави 40 «Вбивство, аборт або споріднені їм посягання». Ця стаття дає таке визначення вбивства: вбивство (homicide) означає поведінку, у результаті якої заподіюється смерть особі або ще не народженій дитині, котрою жінка вагітна протягом строку, що перевищує двадцять чотири тижні, при обставинах, за яких посягання кваліфікується як тяжке вбивство, просте вбивство першого або другого ступеня, вбивство зі злочинної недбалості чи аборт першого ступеня (§ 125).

Тобто, законодавець, ґрунтуючись на медичних критеріях, передбачає термін у 24 тижні, який дозволяє відмежовувати вбивство новонародженої дитини від аборту [4, с. 134].

Відповідно до п. 20 ст. 125 КК штату Нью-Йорк кримінальна відповідальність за умисне вбивство матір'ю новонародженої дитини настає як за просте вбивство першого ступеня, яке є фелонією класу «В» або другого ступеню.

КК штату Каліфорнія також не виокремлює вбивство новонародженої дитини в окрему правову норму, вважає його тяжким вбивством, за яке передбачене покарання у вигляді тюремного ув'язнення терміном від 3 до 11 років [3, с. 164].

На відміну від США, Канада має кримінально-правову систему, що є уніфікованою в межах всієї держави. Окрім того, історичний розвиток Канади, перебування її спочатку під юрисдикцією Франції, а потім Великобританії зумовили специфіку розвитку кримінального права. Так, конструкція дітовбивства у КК Канади була запозичена з англійського Закону про

дітовбивство 1938 р. Відповідно до ст. 233 КК Канади жінка є винною у дітовбивстві, коли дією, вчиненою з наміром, або бездіяльністю вона заподіє смерть своїй новонародженій дитині, якщо в момент вчинення дій або бездіяльності вона повністю не відновилася після наслідків пологів або грудного годування та її психіка через це є порушеною.

У сенсі ст. 2 КК Канади новонароджена дитина – це дитина від народження і по досягненню нею одного року. Дітовбивство карається тюремним ув'язненням строком до 5 років, а умиртвіння плоду – довічним ув'язненням [5, с. 128].

Кримінальний кодекс Франції 1994 р., який змінив кодекс Наполеона 1810 р., виділяє навмисне убивство і ненавмисне посягання на життя. У відповідності зі ст. 221-1 КК Франції навмисне вбивство являє собою навмисне позбавлення життя іншої людини. Кримінальне законодавство Франції виділяє три ступеня навмисної вини: передумисел, невизначений умисел і спеціальний умисел. Навмисне вбивство, вчинене з передумислом (заздалегідь обміркованим умислом), складає переднавмисне вбивство і карається більш суворо.

Так, Кримінальний кодекс Франції виділяє серед обтяжуючих обставин відповідальність за навмисне вбивство неповнолітнього до п'ятнадцяти років. Вбивство новонародженої дитини, на сьогодні, за законодавством Франції кваліфікується як умисне вбивство неповнолітнього до п'ятнадцяти років [3, с. 171].

Отже, можна визначити, що в різних зарубіжних країнах наявна досить різна відповідальність за вчинення вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини та навіть різна суб'єктна сторона цього злочину. Деякі країни виділяють новонароджених до 12 місяців життя, деякі до 24 місяців. Франція взагалі не виділяє поняття вбивства новонародженого, а передбачає відповідальність за вбивство дитини до 15 років. Однак, всі з перелічених країн відносять вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини до привілейованих складів убивств, що є обґрунтованим.

Список використаних джерел:

1. Семенюк І.С. Вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини: генезис розвитку відповідальності за кримінальним правом зарубіжних країн [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.law.stateandregions.zp.ua>. – Заголовок з екрана.
2. Кривошеїн П. Вбивство матір'ю новонародженої дитини / П. Кривошеїн // Кримінальне право. – 2005. – № 2. – С. 40-45.
3. Семенюк І.С. Відповідальність за умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини за кримінальним законодавством України та зарубіжних країн: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default. – Заголовок з екрана.
4. Уголовное право США: Сборник нормативних актов / Под ред. И.Д. Козочкина. – М.: Издаельство УДН, 1986. – 327 с.
5. Старко О.Л. Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (кримінально-правове та кримінологічне дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avtoreferat.net/content/view/1350/45/>.